

dit Handboek raadplegen, -dat niet zoo uitgebreid zal worden, of iedereen kan het doorwerken en zich daarmee een blik verschaffen op het geheel, volgens den tegenwoordigen stand der wetenschap. Verder vinden algemeene zoölogen hier een wegwijzer op het wijde veld der insectenkunde, dat zij toch ook behooren te doorwandelen, zal er niet eene hinderlijke gaping in hunne kennis blijven. Evenzoo zullen plantkundigen, die aan biologie doen, het Handboek kunnen raadplegen. Kortom, het zal in ruimen kring zijn weg vinden.

Op één trek van het werk mag hier nog gewezen worden. Het systematisch-biologisch gedeelte wordt voorafgegaan door eene behandeling van meer algemeene zaken, die van tamelijken omvang belooft te worden. Zij omvat onderwerpen als: „de plaats der insecten in de dierenwereld”, „het begrip soort en wat zich daarbij aansluit”, „gallen” en een „anatomisch overzicht”.

Te oordeelen naar hetgeen daarvan reeds verschenen is, zullen meergevorderden zich wellicht het meest tot dit belangwekkende gedeelte voelen aangetrokken. Iets als deze academische inleiding is inderdaad eene zeldzaamheid in onze entomologische litteratuur. Hier wordt aan de insectenkunde een breedten, een degelijken grondslag gegeven en daarmee haar prestige op waardige wijze gehandhaafd. Mocht iemand nog geneigd zijn, in de entomologie een laag bij den grond blijvend geliefhebber te zien, Oudemans verzekert haar door deze hoofdstukken de haar toekomende plaats in het geheel der zoölogische wetenschap.

Men zou nog kunnen vragen, waarom ik in het begin van dit opstel zoovele woorden aan de Nederlandsche Entomologische Vereeniging gewijd heb.

Het is, omdat ik eene wederkeeringe betrekking zie tusschen het Handboek en de Vereeniging. Ieder zaakkundige weet, dat het schrijven eener fauna wel door één persoon kan geschieden, maar dat velen vooraf, dikwijls jaren lang, de bouwstoffen moeten vergaaren. De heer Oudemans zou nog in geen tijden aan het samenstellen van zijn boek hebben kunnen denken, hadden anderen niet op uitmuntende wijze vóór hem gewerkt. Onder de velen noem ik hier alleen den heer P. C. T. Snellen, den eersten, die eene geheele orde — die der lepidoptera — grondig en uitvoerig heeft afgewerkt, terwijl ik verder denk aan allen, die voor de eene of andere groep hetzelfde werk aanvaard hebben en reeds een gedeelte hunner resultaten hebben openbaar gemaakt, en

eindelijk ook aan hen, die minder in het publiek werkende, den schrijver van materiaal hebben gediend. Die allen mogen in zeker opzicht den ondernomen arbeid beschouwen als eene rijpe vrucht van den arbeid der Vereeniging.

Omgekeerd komt het mij voor, dat de heer Oudemans aan de Vereeniging een belangrijken dienst bewijst.

Vooreerst, doordat hij ter wille van het systematisch gedeelte aan de nog niet bewerkte afdeelingen ten minste iets zal moeten doen, wat al reeds als winst mag beschouwd worden. Verder, doordat hij den weg effent voor het Jonge Holland en op die wijze zorgt voor frisch bloed in de gelederen. Eindelijk, doordat hij op krachtige wijze meewerkt, om den wetenschappelijken naam onzer Vereeniging te handhaven.

J. JASPERS JR.

Naschrift. Enkele bij mij ingekomen, min of meer met het boek in betrekking staande vragen, zal ik hier nog kortelijk beantwoorden.

Den Heer Z. te A. raad ik bepaald aan, zijn zoon het werk te geven. Een boek voor knapen is het niet, maar als de ware lust er is, zal hij er spoedig in groeien.

Den Heer P. te A. Of ge het voorloopig niet met Snellen van Vollenhoven kunt doen, dat op verkooping nog wel tegen matigen prijs te verkrijgen is? Inderdaad was de schrijver indertijd onze eerste entomoloog, maar een dertig, veertig jaar blijft een werk niet nieuw. Koop liever eerst Oudemans, waarin trouwens, als mijne berekening juist is, wel anderhalf maal zooveel tekst aan de insecten zal gewijd worden. Naar de zes verschenen platen te oordeelen, zullen beide werken slechts weinig afbeeldingen gemeen hebben, zoodat het bezit van alle twee geen bepaalde overdaad is.

Den Jongenheer C. v. L. te D. Sepp is zeer duur; gaat nog steeds voort, te verschijnen. Voor het determineren van onze Nederlandsche vlinders hebben wij het voortreffelijke werk van P. C. T. Snellen. Zonder de gedeelten, die aan „de motten” zijn gewijd, kost het ongeveer tien gulden. Een compleet boek over tropische vlinders en torren is mij niet bekend. Goede middelen tot het doden van vlinders, die niet eenigszins gevaarlijk zijn voor menschen, wanneer zij onvoorzichtig worden aangewend, ken ik niet. Menigmaal gebeurt het, dat insecten niet het meest voorkomen op de plant, waarop zij officieel thuis hooren. Schrijf verder maar eens aan Merkelbach.

J.

De Hazelaar (Corylus Avellana).

„Dat is een mooie bamboe en een goede sim ook. Nu moet je nog een hazelroe voor topeind zien te krijgen, dan heb je een beste hengel.”

„Wat is een hazelroe, buur Teun?”

„Wel, een tak van een hazelaar, van de struik, waar de hazelnoten aan groeien.”

„Zijn die dan zoo taai en sterk?”

„Ja, dat wel, maar er is nog iets: een hazelroe trekt de visch aan; je vangt er tweemaal zooveel mee als met een gewone hengel; de hazelaar brengt geluk en rijkdom aan. In 't bosch van Van Teylingen daar groeien er wel, ik zal je wel een mooie tak meebrengen.”

Je moet acht jaar zijn, of je nog duidelijk herinneren dat je het was, om te beseffen, hoe gelukkig ik mij door

deze woorden van buur Teun gevoelde. „Kreupele Teun” noemden de jongens hem; hij was eens bij 't houthakken door een vallende olm getroffen. Behalve houthakker was hij nog visscher, jager, spoorwegwerker, en voor ons, jongens, de hoogste autoriteit in zake van alles wat dieren en planten en 't heerlijke buitenleven betrof. Hij bezat twee roeibooten, wist precies waar de wilde aardbeien groeiden en gebruikte nooit lucifers. Als hij zei, dat een hazelroe visschen aantrok, dan was het ook zoo. Hij had ook huislook op het dak van zijn huisje laten groeien, als middel tegen het inslaan van de bliksem en de bliksem was nooit bij hem ingeslagen.

Toen ik dus een paar dagen later de hazelroe op mijn hengel had, verwonderde ik mij er volstrekt niet over, dat ik de eerste avond de beste een paar dozijn steenkarptjes thuis bracht. Dat de Oude Rijn een vischrijk water is, en dat een andere jongen met een gewone wilgenstok, een draad garen, een oude kurk en een kromgebogen speld nog meer ving dan ik, daar dacht ik niet aan: Teun had gezegd, dat de hazelroe het geluk aanbracht.

Toch is er nog visch in de Oude Rijn overgebleven. Later ben ik ook er over gaan nadenken, waarom Teun zelf geen hazelroe gebruikte, maar altijd met zegen of kruisnet vischte, en waarom hij of ik nooit schatrijk geworden zijn, of verborgen schatten gevonden hebben, en eerst veel later ben ik te weten gekomen, waar dat aan ligt. Aan de mysterieuse kracht van de hazelaar valt natuurlijk niet te twijfelen, maar wij waren niet geleerd genoeg. Wij hadden Sanskriet moeten kennen, en in de heilige boeken van de Brahmanen, in de Veda's hadden wij dan kunnen vinden, dat niet iedere hazeltwijg geluk aanbrengt of schatten aanwijst; de werken van Confucius hadden wij er ook op kunnen naslaan, maar wie denkt er aan de Veda's of aan Confucius als hij nog pas van de kaart van Zuid-Holland of van de vlaktematen mag leeren?

Die heilige boeken zijn tegenwoordig vertaald en uitgetrekseld naar hartelust en wie nu zijn geluk beproeven wil, heeft het maar voor 't grijpen.

Probeer het maar eens.

Eerst evenwel moet ge aan een paar kleine formaliteiten voldoen, zooals een notaris zou zeggen.

Zorg ervoor, dat uw grootvader minstens zeven zonen gehad heeft, en dat gij zelf van de zevende dier zeven weer de zevende zoon zijt. Dames schijnen heelemaal geen kans te hebben.

Nu kiest ge de eerste nacht vóór of na een nieuwe maan. Dit lijkt gemakkelijk genoeg, maar er is bij bedongen, dat die nacht tegelijk de nacht van Goede Vrijdag, Driekoningen, Vastenavond of Sint-Jan moet wezen.

Dan gaat ge naar een hazelaar en zoekt een vertakking die zóó staat, dat de morgenzon op een der dagen van de dag- en nacht-evening er juist doorheen schijnt. Ga dan zelf met 't gezicht naar 't Oosten staan en snijd in ééns die tak af. In sommige geschriften wordt beweerd, dat ge niet een gevorkte tak moet nemen, maar een loot, die uit de wortels van de hazelaar onvertakt en met slechts weinig toppen bezet, verscheidene voeten loodrecht omhoog schiet. Over deze kwestie bestaat weer onder de schatten-gravers groote oneenigheid; ik zou zekerheidshalve maar een gevorkte tak en een wortelloot afsnijden; als het met

de eene dan niet lukte, dan zou 't met de andere wel gaan en dan wist ik meteen, wat dan wel de goede manier was. Maar ongelukkig ben ik de derde zoon van een zesde, zoodat voor mij de kans voor goed verkeken is.

Die formaliteiten zijn nu wel zoo heel onbeduidend niet, maar toch vrij wat eenvoudiger, dan die vereischt worden voor het inzamelen van varenzaad.

Nu willen we eens veronderstellen, dat de gevorkte tak de goede is. Neem nu in iedere hand een der vertakkingen en houd de tak schuin omhoog, zoodat hij een hoek van 70° (niet zeven-en-zeventig) met de horizon maakt. Loop dan langzaam vooruit en overal, waar de bodem schatten of bronnen verbergt, zal de twijg zich plotseling naar beneden ombuigen. Stelt ge uw onderzoek in in een streek waar nog al veel adders voorkomen, dan kunt ge toch onbevreesd de oogen op uw twijg gericht houden. Er bestaat volstrekt geen gevaar, dat ge een adder op zijn staart zult trappen, want als een giftige slang, een heks of een toovenaar een hazeltakje in de gaten krijgen, dan maken ze, dat ze uit de voeten komen. Nu heb ik wel is waar in de bosschen Garderen en Ermelo een jong addertje op een hazelstronk gevangen, maar dat schrijf ik toe aan de jeugdige onervarenheid van het diertje, dat stellig nog nooit van Confucius of van de Veda's gehoord had.

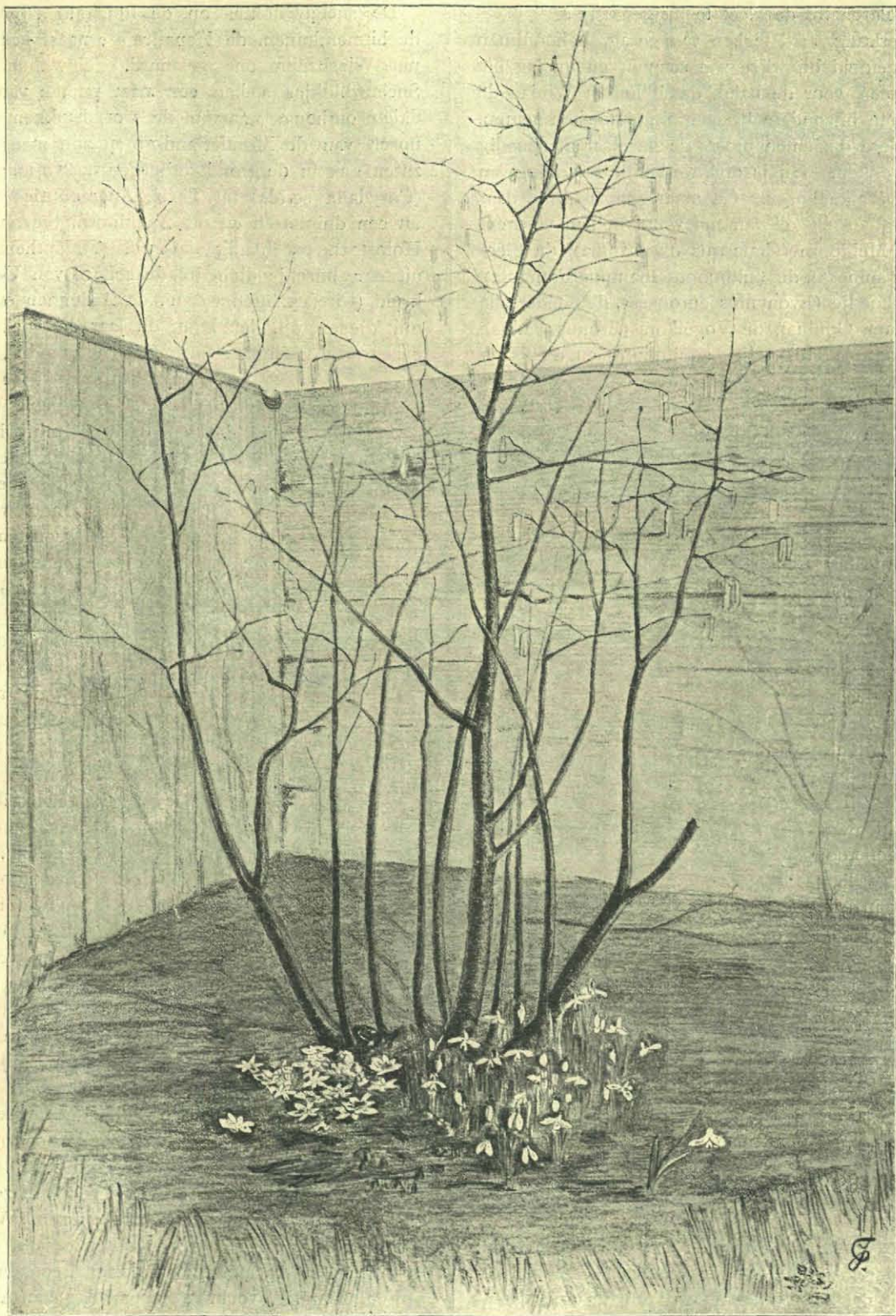
Er zijn altijd menschen, die de zon niet in het water kunnen zien schijnen en die aan zevende zoons van zevende zonen hun geluk niet gunnen. Zulke lieden zouden met dat jonge addertje in de hand wel willen gaan beweren, dat er van de heele hazelaar-historie niets waar is en dat zulk dom bijgeloof de wereld uit moet. Maar ik vind, dat die zevende zoons in de tweede macht dat maar zelf moeten uitvechten.

Een feit is het, dat in onze dagen op 't eind van de negentiende eeuw, verscheidene eenvoudige menschen, ook in ons land, nog aan de wonderkracht van de hazelaar gelooven; nog wordt hier en daar met de hazelroede naar mijnaders of bronnen gezocht, al begint ook de wetenschappelijke manier van grondboringen al meer en meer in trek te komen.

We hebben hier te doen met een geloof, dat al duizenden van jaren bestaan heeft. De staf van Mercurius was een hazelroede en twijgen van hazelaren omperkten de heilige ruimte, waar de Germaansche priesters hun offerplechtigheden en gerechtszittingen hielden en geen van de ruwe helden van die dagen zou ooit die zwakke omheining van takken, aan Wodan of Thor gewijd, hebben durven schenden of verbreken.

Voor zoo'n omheining werden van die rechte wortelloten gebruikt en dat onze bierdrinkende voorouders daar een geheimzinnig respect voor hadden, is met een kleine gissing wel duidelijk te maken. Het is doodeenvoudig de geschiedenis van de hond en de zweep.

Er is natuurlijk een tijd geweest dat de menschen elkander alleen met handen en voeten kastijdden. Een heele vooruitgang was het, toen ze voor dat doel stokken gingen gebruiken en nu is er onder al de heesters van het woud geen enkele die beter, bruikbaar en gemakkelijker te bereiken roeden leverde, dan juist de hazelaar. Vlier en Geldersche roos hebben ook wel van die lange wortelloten, die in één jaar drie, vier meter hoog opschieten

In 't Hazelaarshoekje.

maar die zijn broos en zwak. Zij „komen niet aan” als je ermee slaat en breken om een haverklap. Wilgentakken zouden nog hebben kunnen concurreeren, maar wie gaat die in een ontoegankelijk moeras snijden, als op de droge bodem al hazelaren bij de vleet te krijgen zijn?

Het vechtwerktuig werd teeken van gezag, de hoofdman werd ermee getooid bij wijze van scepter, en nu lag het natuurlijk meteen voor de hand, dat Thor en Wodan de struik onder hun bijzondere bescherming moesten nemen.

Ook in andere opzichten moest de hazelaar al spoedig de aandacht trekken. Hij is ook werkelijk de koning van de heesters in 't eikenbosch. Ga maar eens na, wie daar met hem de „bel étage” van het woud helpen vormen. Dat zijn: de Meidoorn (*Crataegus oxyacantha*), de Sleedoorn (*Prunus spinosa*), de Vuilboom (*Rhamnus Frangula*), het Kardinaalshoedje (*Evonymus europaea*), de Geldersche Roos (*Viburnum Opulus*), de Vogelkers (*Prunus Padus*), met hier en daar de Hulst (*Ilex aquifolium*) en de Taxus (*Taxus baccata*). Ik wil natuurlijk geen woord ten nadeele van deze heesters zeggen; het zijn alle kapitale planten en dubbel en dwars onze vereering waardig, maar de hazelaar is ze toch alle de baas door de fijnheid van zijn bouw, de bruikbaarheid van zijn hout, zijn heerlijke, voedzame en fraaie vruchten en de verrassende schoonheid van zijn bloei.

Hierom is hij dan ook een zeer geliefde sierheester geworden voor park en tuin, en niemand die een hoekje grond tot zijn beschikking heeft, mag verzuimen daarvan voor hem een gedeelte af te zonderen. Hij groeit heel gewillig en vereischt weinig of geen zorg, iedere grond is hem lief, als hij maar niet te nat staat. Kalk en zand lachen hem bijzonder toe. Mest behoeft hij niet te hebben, als gij in 't najaar de afgevalen bladeren maar rustig om hem heen laat liggen. Die zijn dan meteen nog ergens anders goed voor.

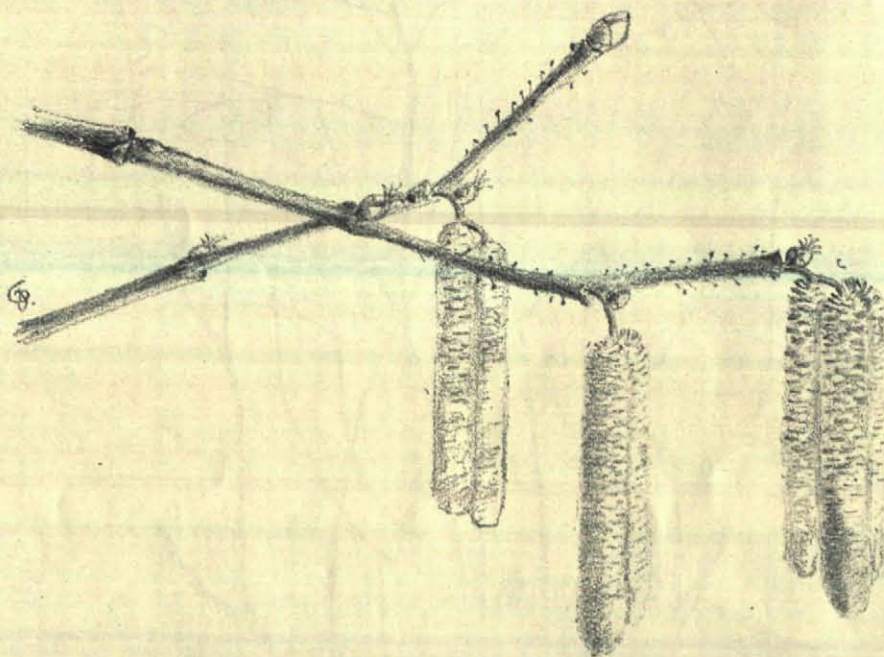
Want ik hoor al de een of andere kleurminnende tuinbezitster de tegenwerping maken: „Wat heb ik nu aan een heester die van Maart tot half Augustus niets te zien geeft dan bladeren.” Nu zou ik kunnen zeggen: „met uw taxus is het net zoo”, maar ik wil van de taxus geen kwaad spreken; mijn hazelaar is groot door eigen deugd en niet door de gebreken van anderen.

Uit zijn wortelstronk schieten eenige takken recht omhoog. Eerst een meter of zoo boven de grond, meest hooger nog, krijgen zij zijtakken, die zich weer vertakken en waarvan de fijnste twijgjes, horizontaal uitgespreid, een dicht bladerdak dragen. De ruimte rondom de heester

blijft daardoor open en vrij en nu kunt ge niet beter doen dan daar een collectie van verschillende boschbloemen te planten, liefst van zulke die ge zelf op uw wandelingen en reizen hebt ingezameld.

De sneeuwkllokjes op de illustratie zijn afkomstig van de binnenduinen, de *Hepatica's* ernaast heeft een vriendin uit Wiesbaden ons gestuurd. Tusschen deze en de Sneeuwkllokjes steken een paar punten van Lelietjes van dalen omhoog, waarvan de wortelstokken uit een eikenbosch van de Montferland-groep zijn meegebracht. Dan zitten nog in de grond verborgen vastwortelige Helmbloem (*Corydalis solida*) uit Texel, Anemoontjes (*A. nemorosa*) uit een duinbosch en uit Apeldoorn, Sterremuur (*Stellaria Holostea*), tweebladig dalkruid (*Majanthemum bifolium*) uit een boschje dicht bij de school van Uddel, Heksenkruid (*Circaea lutetiana*) uit de Ardennen en als het geluk mij dienen wil, dan komt dit jaar de woekerplant op de hazelwortel, *Lathraea squamaria*, er nog bij.

Met deze planten heb ik bloemen onder mijn hazelaar tot in October. En wat voor bloemen! Ik zou er nog wel een dozijn soorten bij kunnen noemen, maar de collectie is al groot genoeg. Er moet zelfs van tijd tot tijd vlijtig in gedund worden, want al die boschplanten vermenigvuldigen zich bijzonder snel. Andere zorg heb ik voor mijn hazelarenhoekje nooit gehad; die vreugdeverstoorder van een vogelmuur (*Stellaria media*) heeft er zich nog nooit kunnen

Bloeiende takjes van de Hazelaar.

nestelen. 's Winters behoeft ik er ook niets toe te dekken, daar zorgt de hazelaar wel voor.

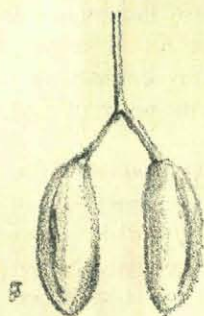
Hij stopt zijn beschermelingen tijdig in en roept ze ook vroeg weer wakker, zelf slaapt hij bijna in 't geheel niet.

Als hij in October zijn bladeren heeft laten vallen, dan hangen aan de twijgen, vooral aan de horizontaal gerichte, al honderden bloemkatjes. Ze zijn nog stijf en ineengedrongen, maar na St. Nicolaas schijnen ze al op warm zacht weer te loeren, om zich te openen. Valt de winter wat mee, dan kunt ge kort na Nieuwejaar, of zelfs reeds ervoor, in uw hazelarenhoekje gaan genieten.

Een zonnige, vochtige Januari-dag kan al zoo heerlijk zijn. Er zijn al honderden spreuwen teruggekomen en ook de leeuweriken zijn er reeds, al zingen ze nog niet. Helder roepen de koolmeezen: „pink, pink, pink”, het winterkoninkje schettert zijn lied en het anders zoo weinig spraakzame boomkruipertje laat een paar schelle vreugdekreten hooren. Er is bijna geen wind, af en toe een flauw zuchtje uit het Zuidwesten, maar de hemel is helder

als in de dagen van strenge vorst, maar het blauw is toch anders, 't is dieper.

Nu moet ik naar de duinen, naar de eerwaardige hazelaars, die daar staan aan een boschweg tusschen Velzerend en Duin- en Kruidberg: van die echte woudheesters.

Meeldraad van de Hazelaar. Ieder bloempje heeft vier meeldraden, maar doordat die in tweeën gespleten zijn lijken er acht te wezen.

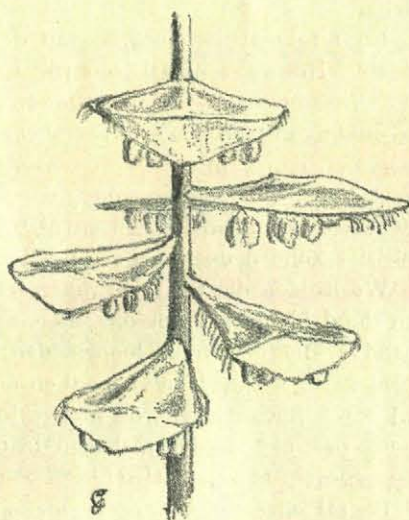
Ze staan al in bloei. Duizenden gele katjes — niet goudgeel maar zwavelgeel — hangen aan de twijgen. Neen ze hangen niet, daar zijn ze te licht voor. Loodrecht uitgestrekt („uitgestrekt” deugt ook niet: daar zijn ze te los voor) zijn ze geplaatst in groepjes van twee of drie, weer tot rijen vereenigd en in verdiepingen gerangschikt. Geen enkele beweegt er, want er is haast geen wind, maar toch is er in al die katjes leven en verandering. Houd maar een groepje goed in 't oog, dan ziet ge van tijd tot tijd een klein stofwolkje er bij langs neerzijgen, weer oprijzen en loom wegwarrelen, hel geel getint in 't

Januari-zonnetje, dat al kracht begint te krijgen. En nu ge dit bij één katje gezien hebt, bespeurt ge het ook bij alle andere, de heele struik staat daar in grootsche, stille werkzaamheid.

Treed nu wat naderbij en neem, als gij 't hebt, uw vergrootglas, doch raak vooral geen takje aan. Bezie nu een katje van nabij, Spiraalsgewijs zijn om een spil dicht bij elkander horizontale schubjes geplaatst, miniatuur baldakijns van geel satijn, waaronder aan fijne draadjes zes, acht zwellende helmknoppen verscholen hangen. Blijf geduldig toezien. Daar splijt een helmknop en druk dringend rolt het stuifmeel er uit, meer, veel meer, dan hij scheen te kunnen bevatten. Het valt op het baldakijn dat schuin er onder is geplaatst, een deel tuimelt er af op een lager en veel ook komt buiten het katje terecht en wordt warrelend meegevoerd met de warme lucht, die opstijgt van de zonnige bodem. Dat hebben wij straks al gezien.

Het meeste stuifmeel blijft dus in de katjes opgestapeld boven op de schubjes.

Over de samenstelling en bouw van die schubjes zou weer een heel boek geschreven kunnen worden. Zij zijn volmaakt, dat is eigenlijk alles. Maar die volmaaktheid worden we eerst gewaar, als we tot in bijzonderheden afdalen. Laat ons even de moeite nemen. Ieder schubje is geplaatst onder twee andere: onder de linkerhelft van 't eene en de rechterhelft van 't tweede. Uit de helmknoppen daar geplaatst

Eenige meeldraadbloempjes.

valt stuifmeel; er valt dus weinig of niets op de middellijn van 't schubje. En wat ziet ge nu? Het is aan zijn bovenzijde uitgehold, en wel rechts en links, terwijl de middellijn, waar toch niets op valt, dik gebleven is en zoo stevigheid geeft en kracht om te dragen. Aan de buitenrand is iedere schub voorzien van één lijst die naar boven en nog een breedere, die naar beneden uitsteekt, terwijl haren en franje ook aan de zijden de stapeltjes stuifmeel bijeenhouden.

Maar dat ligt daar niet voor altijd. Als de wind komt... Doch er is nu geen wind. Blaas even zacht tegen een katje. Een gele wolk stuift er uit voort. Schud even aan een der dikste opstijgende takken. De heele struik staat in een gele nevel gehuld. Uw kleeren zijn bedekt met 't gele poeder, dat ook nog ver in 't rond zich verspreid heeft.

Wat gij nu gedaan hebt, dat doet ook de wind, dat doet ook het dartele vogeltje, dat lokkend van tak op tak wipt.

Maar als het nu guur of kil en regenachtig weer is en we zijn nog niet te ver in de bloeitijd, dan rekken de katjes de huiverige leden niet en 't levenbrengende stuifmeel blijft veilig verborgen tusschen de schubjes en lijsten en haartjes en franje. Zelfs de takjes, waar ze aan hangen, schijnen dan stroever en strakker te worden.

Die uiterste takjes zijn niet van hout, maar lenig en kruidachtig als steeltjes. Toch zijn het geen steeltjes want ze dragen knoppen, en er zijn er daaronder, waaruit later bebladerde twijgen te voorschijn zullen komen en eerst dan wordt het steeltje van hout. Een enkel knopje is al open, dat is geen bladknop: een donkerrood pluimpje komt eruit te voorschijn. Zoek er nog meer. Ja, nu zien we ze bij dozijnen. Die pluimpjes zijn klein, maar hun kleur is zoo helder, dat ze, voor wie ze kent, al van verre te zien zijn. Dan lijken het alle roode vlammentongetjes, die uit een groen urntje omhoog slaan: de eerste lentevuurtjes.

Twee Stamperbloempjes van de Hazelaar.

Ge begrijpt, dat dit de stamperbloemen zijn. In iedere knop zitten er wel een dozijn, maar alleen de stempels zijn er van te zien. Met heel veel geduld nu kunt ge zoo'n knop uit elkander peuten. Dan zult ge zien, dat het eigenlijk een tak is, dicht met schubben bezet; de onderste zijn het grootst. Maar tusschen de kleinere bovenste schubben vindt ge de vruchtbeginsels, ieder van twee stempels voorzien, en gehuld in een uitgetand blaadje, waaruit zich later het sierlijke hulsel van de hazelnoot zal ontwikkelen.

Als wij een paar dagen eerder gekomen waren, dan hadden we aan deze struik meer vlammentongetjes gezien. Zoek maar eens goed, verscheidene van die dikke knoppen zijn uitgebloeide bloemen, hun stempels hangen vaak nog verschrompeld en verdroogd er uit. Het stuifmeel is daar al binnengedrongen, twee kleine groene korreltjes in elk vruchtbeginsel zijn al begonnen te groeien om zich tot hazelnootpitten te ontwikkelen; maar een van de twee groeit meestal sneller, ten koste van de andere, die kwijnt

en eindelijk geheel te niet gaat. Een enkele maal houden beiden het uit en dan krijgt de noot twee pitten: een philipine van een hazelnoot.

Toen die bloemen, die nu al verdord zijn, pas uitkwamen, waren de stuifmeelkatjes aan onze hazelaar nog stijf gesloten: eerst komen de vlammetjes en dan de rook.

Het stuifmeel, waarmee die eerste stamperbloemen bevrucht zijn, was van een andere hazelaar afkomstig, die wel honderd meter hier vandaan mag staan, want zoover kan de wind het lichte poeder gemakkelijk medevoeren.

Maar hoe kon die andere hazelaar dan al stuifmeel hebben? Als die onder dezelfde omstandigheden is opgegroeid, evenveel warmte heeft genoten, dan moest die ook pas stamperbloemen hebben en nog geen stuifmeel.

Volkomen juist, maar de eene hazelaar is de andere niet, evenmin als alle menschen hetzelfde zijn. Er zijn onder de planten ook tragen en vluggen, voorbarigen en bedachtzamen. En zoo kan het gebeuren dat de eene hazelaar al stuifmeel verspreidt als de andere pas zijn eerste stamperbloemen ontplooit.

En waarmee zijn dan de stamperbloemen van die vroege stuifmeelverspreider bestoven?

Wel, ik heb al gezegd, dat de eene hazelaar de andere niet is en bij hen gaat het verschil tusschen de afzonderlijke struiken zoover, dat sommige hun stamperbloemen het eerst ontwikkelen of, om het eens geleerd te zeggen, proterogynisch zijn, terwijl andere proterandrie vertoonen, d. w. z. eerst stuifmeel verspreiden en dan hun stempels ontplooiën om daarop vreemd stuifmeel op te vangen. Dit is in de wereld der bloemen een zeer zeldzaam verschijnsel en ten volle waard om met de mooie naam van Heterodichogamie betiteld te worden.

Nu had zoo'n oude Germaan van al die dingen natuurlijk geen flauw begrip. Misschien kon hij er achter komen, dat van de roode vlammentongetjes naderhand de hazelnoten kwamen, maar wat die duizenden goudstrooierjes, die zich midden in de winter vertoonden, beteekenen moesten, dat bleef hem een raadsel.

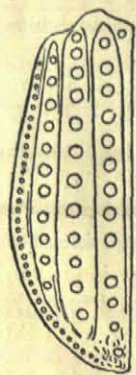
Is het te verwonderen, dat hij er toe kwam, een geheimzinnig verband te veronderstellen tusschen de heester, die zoo kwistig met goudpoeder omspringt, en de schatten die in de grond verborgen liggen?

T.

Een merkwaardige kever voor 't nat terrarium.

Het komt wel niet vaak voor, maar een enkele maal kan het toch gebeuren, dat een mensch te gelukkig is. Dat hebben mijn vriend Suikeranalyse en ik een groote vijftien jaar geleden ook eens ondervonden. Hij heette zoo, omdat hij op een scheikundig laboratorium voor de suiker-industrie werd opgeleid, zoodat hij een heele boel woorden op ose, ine, ide, aat en ise kende, waarover wij ons wreekten met die spotnaam. Zijn „natuursport” bestond in hoofdzaak in het verzamelen van vergiftige planten, maar de insecten trokken hem ook sterk aan.

Dekschild van
C. clathratus.
× 2

Op een zonnige Februarimiddag waren we de Amstelveense weg opgekuierd, om daar naar ontwakende winterslapers uit te zien. Het was eigenlijk geen winter geweest, speenkruid knopte overal en de aarde, waar we in groeven, was warm. Dat is iets heerlijks, die warme, geurende aarde in het vroege voorjaar.

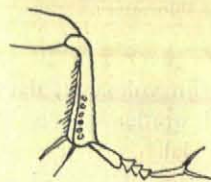
Tusschen de wortels van een oude olmbaum grabbelden we de grond weg en al heel gauw, we waren nog geen tien minuten buiten de stad, vonden we een heele klomp kevers, ineengewarrelt zowat een decimeter onder de grond. Dat was een verrukking. Wij waren nog in onze eerste verzamelperiode en dan een winterkwartier te vinden van groote loopkevers, dat is waarlijk geen kleinigheid. Het waren twee soorten: *Carabus clathratus* en *C. granulatus*; de beschrijving er van vindt ge op blz. 80 van dit tijdschrift. Waren we een dag later gekomen, dan hadden we niets gevonden, want ze waren al aan het ontwaken, sommige strekten reeds de pooten uit. *Granulatus*, daar

keken we haast niet naar om, die „hadden” we al, maar *Clathratus*, dat was een echt buitenkansje. We konden er ieder een mooi paartje van opzetten en dan hadden we er nog genoeg over, om er ruilhandel mee te drijven. Als ik mij niet vergis, dan waren er in 't winterverblijf tien exemplaren van *Carabus clathratus* en zeventien andere.

En nu komt het leelijke van de geschiedenis. Nu we eenmaal zoo rijk waren, had de *C. clathratus* alle waarde voor ons verloren. Noemde een van onze kennissen hem een goed nummer, dan glimlachten we en vertelden met een kleine schouderbeweging, dat we ze bij tientallen gevonden hadden en of we hun een plezier konden doen met een mooi exemplaar.

We hadden die tien overwinteraars gedood, en dood bleven ze voor ons; zagen we naderhand er nog eens een loopen, dan lieten we hem gaan, we „hadden” hem al en we dachten nu heel edel en beschermend jegens de nuttige loopkevers te handelen door ons niet verder met hen in te laten. We hadden nog zooveel te verzamelen!

Ik zal maar niet zeggen, met welke eenhoevige viervoeters we in die dagen gevoeliglijk vergeleken hadden kunnen worden. Toch kan ik geen spijt gevoelen over wat we toen deden, wel over wat we *niet* gedaan hebben; het vluchtige en oppervlakkige werk van onze jongensjaren heeft de weg gebaad voor ernstiger studie.

Voorpoot van wijfje van
C. clathratus. × 2

Wat *Carabus clathratus* aangaat,

Dekschild
van
C. granulatus.
× 2